ประโยค ป.ธ.๘

แปล ไทยเป็นมคธ

สอบ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๗

๑. ส่วนการกำหนดโอกาส พึงทราบดังต่อไปนี้ ฯ ภิกษุผู้เหลวไหลบางรูปในพระศาสนานี้ เข้าไปสู่บริเวณผู้อื่น หรือเรือนตระกูล หรือโรงเป็นที่ทำการงานในป่า นั่งด้วยการเจรจาปราศรัยอยู่ ณ บริเวณเป็นต้นนั้น มองดูบริขารบางอย่าง อันเป็นที่ตั้งแห่งความโลภอยู่ ฯ ก็แล เมื่อมองดูอยู่ เห็นแล้ว ก็ทำการกำหนดด้วยอำนาจประตู หน้ามุข ภายใต้ปราสาท บริเวณ ซุ้มประตู หรือโคนต้นไม้เป็นต้น แล้วกำหนดว่า ถ้าคนทั้งหลายจักเห็นเราในระหว่างนี้ไซร้ เราจักแสดงแก่คนทั้งหลายเหล่านั้นนั่นแหละ คล้ายจับเพื่อต้องการจะดู เที่ยวไปอยู่ ฉะนั้น ถ้าคนทั้งหลาย จักไม่เห็นไซร้ เราก็จักขโมยไป ฯ เพียงเธอถือเอาสิ่งของนั้นล่วงเลยเขตกำหนดไว้แล้ว เธอก็เป็นปาราชิก ฯ ถ้าเธอกำหนดอุปจารสีมา เธอเดินมุ่งหน้าไปยังอุปจารสีมานั้นแหละ หรือใส่ใจถึงกัมมัฏฐานเป็นต้นอยู่ หรือส่งใจไปที่อื่น ล่วงเลยอุปจารสีมาไป เพราะไม่มีสติ ย่อมเป็นภัณฑไทย ฯ แม้ถ้าว่า เมื่อเธอถึงที่นั้นแล้ว โจร ช้าง เนื้อร้าย หรือมหาเมฆปรากฏขึ้น และเธอก็รีบล่วงเลยที่นั้นไป เพื่อต้องการจะพ้นจากอันตราย ก็เป็นภัณฑไทยเหมือนกัน ฯ ก็ ในเรื่องนี้ อาจารย์บางพวกกล่าวว่า เพราะในเบื้องต้น เธอถือเอาสิ่งของนั้นด้วยไถยจิต ฉะนั้น จึงไม่รักษาอยู่ ย่อมเป็นอวหารทันที ฯ นี้เป็นนัยอันมาในมหาอรรถกถาก่อน ฯ ส่วนในอรรถกถามหาปัจจรี กล่าวไว้ว่า แม้ถ้าว่า เธอขึ้นช้างหรือม้า ภายในเขตที่กำหนดแล้ว มิได้ขับเอง หรือมิได้ใช้ให้คนอื่นขับช้างหรือม้านั้นไป แม้เมื่อล่วงเลยเขตกำหนดไป ก็ไม่เป็นปาราชิก เป็นเพียงภัณฑไทยเท่านั้น ฯ บรรดาการกำหนด ๒ อย่างนั้น การกำหนดที่เป็นไปว่า ถ้าว่า คนทั้งหลายจักเห็นเราในระหว่างนี้ไซร้ เราจักแสดงแก่ชนเหล่านั้นนั่นแหละ คล้ายจับเพื่อต้องการจะดูเที่ยวไปอยู่ ฉะนั้น นี้ ชื่อว่า การกำหนดโอกาส ฯ

๒. ก็ ภิกษุนั้นรู้ว่ากรรมฐานไม่ปรากฏ แล้วพึงพิจารณาดังนี้ว่า ธรรมดาลมหายใจเข้าออกเหล่านี้ มีอยู่ในที่ไหน ไม่มีในที่ไหน มีอยู่แก่ใคร หรือไม่มีแก่ใคร ครั้นเธอพิจารณาอยู่อย่างนี้ ก็จะรู้ว่า ลมหายใจเข้าออกเหล่านี้ ไม่มีภายในท้องมารดา ไม่มีแก่พวกคนดำน้ำ อนึ่ง ไม่มีแก่พวกพรหม ผู้เป็นอสัญญีสัตว์ ไม่มีแก่พวกคนตายแล้ว ไม่มีแก่พวกท่านผู้เข้าจตุตถฌาน ไม่มีแก่พวกพรหม ผู้พรั่งพร้อมด้วยรูปภพและอรูปภพ ไม่มีแก่พระอริยบุคคลผู้เข้านิโรธสมาบัติ ดังนี้แล้วพึงเตือนตนด้วยตนเองอย่างนี้ว่า ดูก่อนบัณฑิต ท่านไม่ใช่ผู้อยู่ในท้องมารดา ไม่ใช่คนดำน้ำ ไม่ใช่พรหมผู้เป็นอสัญญีสัตว์ ไม่ใช่คนตายแล้ว ไม่ใช่ท่านผู้เข้าจตุตถฌาน ไม่ใช่พรหมผู้พรั่งพร้อม ด้วยรูปภพหรืออรูปภพ ไม่ใช่พระอริยบุคคลผู้เข้านิโรธสมาบัติ มิใช่หรือ ลมหายใจเข้าออกเหล่านั้น ของท่านมีอยู่แน่แท้ แต่ท่านไม่สามารถกำหนดรู้ได้ เพราะท่านมีปัญญายังอ่อน ฯ ต่อมาเธอพึงตั้งจิตไว้ด้วยอำนาจลมถูกต้องตามปกตินั่นแหละ แล้วพึงให้มนสิการเป็นไป ฯ ความจริง ลมหายใจเข้าออกเหล่านี้ สำหรับคนมีจมูกยาว ย่อมกระทบดั้งจมูกเป็นไป สำหรับคนจมูกสั้น ย่อมกระทบริมฝีปากบนเป็นไป ฯ เพราะฉะนั้น เธอพึงตั้งนิมิตรไว้ว่า ลมหายใจเข้าออก ย่อมกระทบฐานชื่อนี้ ฯ ความจริง พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงอาศัยอำนาจประโยชน์นี้นั่นแหละ จึงตรัสไว้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวการเจริญอานาปานัสสติไว้สำหรับผู้หลงลืมสติ ผู้ไม่มีสัมปชัญญะ ก็หามิได้ ฯ ความจริง กรรมฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมสำเร็จแก่ท่านผู้บำเพ็ญเพียร ผู้มีสติ มีสัมปชัญญะเท่านั้น แม้โดยแท้ ถึงอย่างนั้น กรรมฐานอย่างอื่น ย่อมปรากฏแก่ท่านผู้บำเพ็ญเพียร ผู้ทำไว้ในใจอยู่ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๘

แปล ไทยเป็นมคธ

พ.ศ. ๒๕๔๗

๑. โอกาสปริกปฺโป ปน เอวํ เวทิตพฺโพ ฯ อิเธกจฺโจ โลลภิกฺขุ ปรปริเวณํ วา กุลฆรํ วา อรญฺเญ กมฺมนฺตสาลํ วา ปวิสิตฺวา ตตฺถ กถาสลฺลาเปน นิสินฺโน กิญฺจิ โลภเนยฺยํ ปริกฺขารํ โอโลเกติ ฯ โอโลเกนฺโต จ ปน ทิสฺวา ทฺวารปฺปมุข-เหฏฺฐาปาสาทปริเวณทฺวารโกฏฺฐกรุกฺขมูลาทิวเสน ปริจฺเฉทํ กตฺวา สเจ มํ เอตฺถนฺตเร ปสฺสิสฺสนฺติ ทฏฺฐุกามตาย คเหตฺวา วิจรนฺโต วิย เอเตสํเยว ทสฺสามิ โน เจ ปสฺสิสฺสนฺติ หริสฺสามีติ ปริกปฺเปติ ฯ ตสฺเสตํ อาทาย ปริกปฺปิตปริจฺเฉทํ อติกฺกนฺตมตฺเต ปาราชิกํ ฯ สเจ อุปจารสีมํ ปริกปฺเปติ ตทภิมุโข ว คจฺฉนฺโต กมฺมฏฺฐานาทีนิ มนสิ กโรนฺโต วา อญฺญาวิหิโต วา อสติยา อุปจารสีมํ อติกฺกมติ ภณฺฑเทยฺยํ ฯ อถาปิสฺส ตํ ฐานํ ปตฺตสฺส โจโร วา หตฺถี วา วาฬมิโค วา มหาเมโฆ วา อุฏฺฐหติ โส จ ตมฺหา อุปฑฺฒวา มุจฺจิตุกมฺยตาย สหสา ตํ ฐานํ อติกฺกมติ ภณฺฑเทยฺยเมว ฯ เกจิ ปเนตฺถ ยสฺมา มูเลว เฉยฺยจิตฺเตน คหิตํ ตสฺมา น รกฺขติ อวหาโรเยวาติ วทนฺติ ฯ อยํ ตาว มหาอฏฺฐกถานโย ฯ มหาปจฺจริยํ ปน สเจปิ โส อนฺโตปริจฺเฉเท หตฺถึ วา อสฺสํ วา อภิรุหิตฺวา ตํ เนว ปาเชติ น ปาชาเปติ ปริจฺเฉเท อติกฺกนฺเตปิ ปาราชิกํ นตฺถิ ภณฺฑเทยฺยเมวาติ วุตฺตํ ฯ ตตฺร ยฺวายํ สเจ มํ เอตฺถนฺตเร ปสฺสิสฺสนฺติ ทฏฺฐุกามตาย คเหตฺวา วิจรนฺโต วิย เอเตสํเยว ทสฺสามีติ ปวตฺโต ปริกปฺโป อยํ โอกาสปริกปฺโป นาม ฯ

(สมันตปาสาทิกา ภาค ๑ ทุติยปาราชิก หน้า ๔๖๐ - ๔๖๑)

๒. เตน หิ ภิกฺขุนา กมฺมฏฺฐานสฺส อนุปฏฺฐหนภาวํ ญตฺวา อิติ ปฏิสญฺจิกฺขิตพฺพํ อิเม อสฺสาสปฺปสฺสาสา นาม กตฺถ อตฺถิ กตฺถ นตฺถิ กสฺส วา อตฺถิ กสฺส วา นตฺถีติ เอวํ ปฏิสญฺจิกฺขโต อิเม อนฺโตมาตุกุจฺฉิยํ นตฺถิ อุทเก นิมุคฺคานํ นตฺถิ ตถา อสญฺญิภูตานํ มตานํ จตุตฺถชฺฌานสมาปนฺนานํ รูปารูปภวสมงฺคีนํ นิโรธสมาปนฺนานนฺติ ญตฺวา เอวํ อตฺตนา ว อตฺตา ปฏิโจเทตพฺโพ นนุ ตวํ ปณฺฑิต เนว มาตุกุจฺฉิคโต น อุทเก นิมุคฺโค น

อสญฺญิภูโต น มโต น จตุตฺถชฺฌานสมาปนฺโน น รูปารูปภวสมงฺคี น นิโรธสมาปนฺโน อตฺถิเยว เต อสฺสาสปสฺสาสา มนฺทปญฺญตาย ปน ปริคฺคเหตุๆ น สกฺโกสีติ ฯ อถาเนน ปกติผุฏฺฐวเสเนว จิตฺตๆ ฐเปตฺวา มนสิกาโร ปวตฺเตตพฺโพ ฯ อิเม หิ ทีฆนาสิกสฺส นาสาปุฏๆ ผุฏฺฐนฺตา ปวตฺตนฺติ รสฺสนาสิกสฺส อุตฺตโรฏฺฐๆ ฯ ตสฺมาเนน อิมๆ นามๆ ฐานๆ ผุฏฺฐนฺตีติ นิมิตฺตๆ ฐเปตพฺพๆ ฯ อิมเมว หิ อตฺถวสๆ ปฏิจฺจ วุตฺตๆ ภควตา "นาหๆ ภิกฺขเว มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส อานาปานสฺสติภาวนๆ วทามีติ ฯ กิญฺจาปิ หิ ยงฺกิญฺจิ กมฺมฏฺฐานๆ สตสฺส สมฺปชานสฺเสว สมฺปชฺชติ อิโต อญฺญๆ ปน มนสิกโรนฺตสฺส ปากฏๆ โหติ ฯ

(สมันตปาสาทิกา ภาค ๑ ตติยปาราชิก หน้า ๕๑๕ - ๕๒๐)